

Opvs Theologicvm

In Tres Tomos Distribvtvm, In quo praecipua totius Theologiae capita
accurate pertractantur ... Adiecto ad finem Tertij Tomi Indice rerum
notabilium

Qui totam primam partem D. Thomæ, ac multa alia continet, quorum
Indicem sequens pagina dabit

Mauro, Silvestro

Romae, 1687

Q. 157. Vtrum, & quæ myster ia gratiæ fuerint de facto Angelis reuelata
ab initio, vel post.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84111](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84111)

effectus supernaturales quoad modum; ergo.

21. Confirmatur: nam angelus naturaliter cognoscit Deum creasse ex nihilo creaturam ipsam, & causas naturales, creasse hominem ex nihilo &c. sed evidens est intellectui, præsertim acutissimo, quod qui ab initio creauit corpus, & animam, illamque corpori vnuit, postquam per mortem anima separata est à corpore, potest corpus restituere in pristinum statum illique animam reunire, & sic mortuum resuscitare: quod qui formauit oculum, illic dedit potentiam visuam, potest in cæco oculum formare, vel reformare, illique dare potentiam visuam: potest Solem sistere, & inuertere motus orbium cælestium, dispensando in legibus, & exigentijs naturæ à se institutæ, & cuius est dominus: ergo angelus potest viribus naturæ euidenter cognoscere posse Deum facere hæc omnia, & alia similia supernaturalia quoad modum. Hinc patet, quare angelus possit viribus naturæ cognoscere Deum posse facere supernaturalia quoad modum, at non possit euidenter cognoscere Deum posse facere supernaturalia quoad substantiam, puta vnionem hypostaticam. Angelus enim ex naturalibus potest cognoscere Deum vt auctorem, & dominum naturæ; sed posse facere supernaturalia quoad modum, dispensando in legibus naturæ, spectat ad Deum vt auctorem, & dominum naturæ; ergo. E conuerso angelus ex naturalibus non cognoscit Deum vt auctorem supernaturalium quoad substantiam, vt explicatum est num. 7. sed posse facere supernaturalia quoad substantiam non spectat ad Deum, vt auctorem naturæ, sed vt auctorem supernaturalium, vt ibidem est dictum; ergo.

22. Ad 1. nego secundam partem maioris, nimirum, quod angelus viribus naturæ, & ex comprehensione rerum naturalium cognoscit euidenter mysteria gratiæ, puta vnionem hypostaticam, visionem beatificam non implicare. Quandoquidem enim non habet quidditatiuam cognitionem vnionis hypostaticæ, & aliorum donorum gratiæ, nequit euidenter cognoscere eorum non implicantiā.

23. Ad 2. Ex eo, quod angeli comprehendant se ipsos, & suam naturam, non sequitur, quod cognoscant euidenter possibilitatem vnionis hypostaticæ, & aliorum donorum supernaturalium. Licet enim posse eleuari ad vnionem hypostaticam sit ipsa natura intellectiua, tamen natura intellectiua non respicit vnionem hypostaticam, & alia dona supernaturalia respectu determinato, sed solum indeterminato, ita vt natura intellectiua sit solum potentia passiuæ obedientialis, vt Deus possit de ipsa facere quidquid non implicat; ergo angelus, comprehendendo suam naturam, cognoscit solum, quod Deus potest de illa facere quidquid non implicat. Vtrum verò vnio hypostatica, visio beata, &c. implicet, vel non implicet, non cognoscit

determinatè in comprehensione naturæ intellectiue, adeoque potest non certificari de non implicantiā talium donorum supernaturalium iuxta dicta in resp. ad 1. Vide dicta qu. 1. n. 18. in resp. ad 6.

24. Ad 3. quod est præcipuum fundamentum Scoti, nego minorem. Dico enim cum communi sententia contra eundem Scotum, vnionem hypostaticam, gratiam sanctificationem &c. esse non solum extrinsecè, sed intrinsecè supernaturalia quoad substantiam, ac diuersæ rationis ab entibus naturalibus, ac esse ordinis diuini, vt de visione beatifica ostensum est ex professo quæst. 25. Sicut ergo mysteria gratiæ, puta vnio hypostatica &c. propter suam excellentiam sunt indebita toti naturæ creatæ, & creabili, sic eorum cognitio int. uitiua, & quidditatiua est indebita toti naturæ creatæ, & creabili, ac proinde non possunt viribus naturæ intuitiue, & quidditatiue cognosci iuxta dicta n. 13.

25. Ad 4. distingo maiorem: intellectus, qui potest intueri aliquid perfectius à fortiori potest intueri aliquid imperfectius *vt quod*, & *vt quo* transeat: imperfectius *vt quod*, sed perfectius *vt quo*, nego; distingo eodem pacto minorem; & nego consequentiam. Visio beata, gratia sanctificans &c. cum sint accidentia incapacia beatitudinis, sunt *vt quod* aliquid imperfectius substantijs intellectualibus capacibus beatitudinis; sed *vt quo* sunt incomparabiliter perfectiora. Angelus enim incomparabiliter magis perficitur per visionem beatam, gratiam sanctificantem &c. quam per ipsam suam substantiam, vt suppono ex communi sententia, & explicabitur suo loco: ergo ex eo, quod vnus angelus possit intueri substantiam alterius angeli, non sequitur, quod possit intueri visionem beatificam, qua angelus incomparabiliter magis perficitur, quam per suam substantiam, & eleuatur ad perfectionem superioris ordinis, & omnino indebitam cuilibet naturæ creatæ, & creabili, cuius proinde cognitio quidditatiua, & intuitiua est proportionaliter indebita cuilibet naturæ creatæ, & creabili, vt dictum est n. 13.

QVÆSTIO CLVII.

Verum, & qua mysteria gratiæ fuerint de factis Angelis reuelata ab initio, vel post?

S. Thom. q. 57. art. 5.

1. **P**rimò videtur, quod angelis ab initio etiam dum erant in via, & nondum consecuti fuerant beatitudinem supernaturalem consistentem in visione Dei, reuelata fuerint omnia mysteria gratiæ. Nam procul dubio fuerunt illis reuelata aliqua mysteria gratiæ; sed non est maior ratio de vno, quam de alio: ergo reuelata fuerunt omnia. Probatur minor: nam procul dubio fuit illis reuelatus finis supernaturalis, ad quem debebant suos actus dirigere.

M m m

2. Sc-

2. Secundò videtur, quod angeli beati saltem ab initio suæ beatitudinis viderint in Verbo omnia mysteria gratiæ. Nam in Verbo, & in diuina sapientia continentur rationes omnium mysteriorum gratiæ; sed angeli ab initio suæ beatitudinis viderunt Verbum, & diuinam sapientiam; ergo angeli ab initio suæ beatitudinis viderunt in Verbo, & in diuina sapientia omnia mysteria gratiæ.

3. Tertiò videtur, quod angeli nullum gratiæ mysterium de nouo videant in Verbo. Nam visio beata semper remanet eadem; ergo per visionem beatam semper eadem vident, ac proinde nullum mysterium gratiæ vident de nouo.

4. Respondeo, quod vt quæstioni satisfiat, plura puncta sunt examinanda, quæ libet per plura quæstia proponere.

5. Quæritur igitur primò, vtrum angelis in statu viæ, & antequam confirmarentur in gratia, & viderent Deum, reuelata fuerint aliqua mysteria supernaturalia?

Respondeo affirmatiuè cum communi sententia. Ratio est, quia angeli in via debuerunt se liberè mouere per suos actus ad suum vltimum finem supernaturalem videndi Deum, & ad supernaturalem beatitudinem; ergo debuit ipsis reuelari mysterium eleuationis ad finem supernaturalis beatitudinis. Nam ex Apost. ad Rom. 11. *Credere oportet accedentem ad Deum, quia est, & inquirentibus se remunerator sit*; remuneratione nimirum supernaturalis beatitudinis, vt colligitur ex textu, & explicant communiter interpretes; sed hoc valet etiam de angelis; ergo vt angeli possent se mouere ad finem supernaturalem, debuit ipsis reuelari eleuatio ad beatitudinem, & remunerationem supernaturalem.

6. Quæritur secundò, vtrum angelis in via reuelatum fuerit mysterium Trinitatis?

Respondeo affirmatiuè; vt docent communiter Theologi, ac præsertim Caietanus, & Thomistæ 2. 2. quæst. 2. art. 7. & 8. Ratio est, quia cum Trinitas Personarum cum vnitæ essentia sit præcipuum mysterium fidei, debuit angelis viatoribus reuelari, vt circa illud fidem suam exercerent. Et quia etiam angeli, qui deinde peccauerunt, fuerunt ordinati ad finem supernaturalem consequendum per fidem, spem, & dilectionem; ideo etiam Angelis, qui deinde peccauerunt, hoc est demonibus, antequam peccarent, dum erant in statu viæ, reuelata fuerunt mysteria Trinitatis, & eleuationis ad finem supernaturalem &c. Videri potest Suarius lib. 5. de angelis, cap. 6. n. 2. 3. & 4.

7. Quæritur tertiò, vtrum angelis in via reuelatum fuerit mysterium Incarnationis?

Respondeo duas esse sententias. Prima Alexandri de Ales, qui 2. par. q. 26. membr. 1. docet angelos in via non cognouisse mysterium Incarnationis, sed tantum illud vidisse in Verbo; imò dubitat, an omnes, vel aliqui tantum angeli illud in Verbo viderint ab ini-

tio suæ beatitudinis. Eandem opinionem secutus est Gabriel in 2. dist. 9. quæst. 2. art. 5. dub. 4. & aliqui recentiores Thomistæ.

8. Secunda sententia communis docet omnes angelos in via aliquo modo cognouisse mysterium Incarnationis. Docet hanc sententiam satis expressè Sanctus Thomas in 2. dist. 12. quæst. 1. art. 4. & in 1. part. quæst. 64. art. 1. ad 4. per hac verba. *Dicendum, quod mysterium Regni Dei, quod est impletum per Christum, omnes quidem Angeli à principio modo aliquo cognouerunt, maxime ex quo beatificati sunt visione Verbi, quam demones nunquam habuerunt*. Eandem opinionem secuti sunt plures authores, quos referunt, & sequuntur Suarius lib. 5. de angelis, cap. 6. num. 9. & Valq. 1. par. disp. 215. cap. 1.

9. Dicendum cum hac communi sententia; omnibus angelis, etiam qui erant peccaturi, dum essent in via, reuelatum est aliquatèr mysterium Incarnationis.

Probatur primò; nam Adamo in statu innocentia, dum procul dubio erat in via, reuelatum fuit mysterium Incarnationis, vt docet Sanctus Thomas 3. par. quæst. 1. ad 3. & 2. 2. quæst. 2. art. 7. in corpore; ergo etiam angelis in via reuelatum est idem mysterium. Probatur antecedens ex Apostolo, qui ad Eph. 5. relatis verbis, quæ Gen. 2. narratur dixisse Adam, postquam ex eius costa formata fuit Eva; *Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea*. Propter hoc relinquet homo patrem suum, & matrem suam, & adhærebit vir uxori suæ, & erunt duo in carne vna, subdit; *Sacramentum hoc magnum est. Ego autem dico in Christo, & in Ecclesia*; ergo ex Apostolo Adamus verbis illis prophetauit, ac proinde cognouit sacramentum, quod adimpletum est in Christo, & Ecclesia, per hoc, quod Verbum vnitum est carni, Christus desponsauit Ecclesiam.

10. Probatur secundò; nam ideo Adamo reuelata fuit Incarnatio, & Christus, quia cum Christus deberet esse caput hominum, conueniens fuit, vt reuelaretur primo homini in via, vt in eum crederet; sed Christus debebat esse caput etiam angelorum; ergo conueniens fuit, vt reuelaretur etiam angelis in via existentibus, vt in eum crederent, eumque adorarent.

11. Probatur tertiò; nam Apostolus ad Heb. 2. loquens de Deo Patre dicit, & cum iterum introducit primogenitum in orbem terrarum, dicit; & adorent eum omnes Angeli eius; sed conueniens fuit, vt angeli adorarent Christum, venturum etiam dum erant viatores adoratione meritoria; ergo debuit adorari etiam ab angelis, dum erant in via, ac proinde debuit ipsis reuelari. Confirmatur: nam ad gloriam Christi pertinuit, vt adoraretur ab angelis etiam dum erant in via, ac proinde vt ipsis reuelaretur.

12. Quæritur quartò, vtrum angeli à principio suæ beatitudinis viderint in Verbo mysterium Incarnationis vt futurum?

Ref.

Respondeo affirmatiuè. Probatur: nam si dum essent in via, ac Deum intuitiue non viderent, cognouerunt mysterium Incarnationis, multo magis cum iam fuerunt beati, viderunt illud in Verbo. Ideo Sanctus Thomas 1. p. quæst. 64. art. 1. ad 4. dicit. *Mysterium Regni Dei, quod est impletum per Christum, omnes quidem Angeli à principio aliquo modo cognouerunt, maxime ex quo beatificati sunt visione Verbi, quâ Demones nunquam habuerunt.* Confir. ex S. Aug. qui lib. 5. de Gen. ad litt. cap. 19. loquens de mysterio Incarnationis, dicit. *Sic ergo fuit hoc absconditum in Deo, ut tamen innotesceret principibus, & potestatibus in cælestibus: & paulò post; Quod autem non in Deo tantum innotescit Angelis, quod absconditum est, verum etiam hic eis apparet, cum efficitur, atque propalatur, ipse Apostolus testis est: ergo Augustinus docet mysterium Incarnationis ita fuisse absconditum in Deo, ut tamen innotuerit principibus, & potestatibus in cælestibus, hoc est Angelis, & quod non solum innotescit in Deo, hoc est in Verbo per visionem beatam, verum etiam in se ipso, cum efficitur, ac propalatur.*

13. Quæritur quinto, vtrum Angeli in via, vel saltè ab initio suæ beatitudinis, cognouerint in Verbo mysterium Incarnationis, & alia mysteria gratiæ, & salutis obtinendæ per Christum quoad omnes circumstantias ita perfectè, ut nihil de nouo circa illa didicerint; an verò aliqua post didicerint, & possint, ac debeant discere vsque ad diem iudicii.

Respondeo, quod Angeli multa circa hæc paulatim didicerunt, & discunt vsque ad diem iudicii. Probatur ex Dionysio, qui lib. de cælesti Hierarchia, cap. 7. dicit. *Sacra Scriptura inducit quasdam cælestes essentias ad ipsum Iesum quæstionem facientes, & addiscentes scientiam diuinæ eius operationis pro nobis, & Iesum eas sine medio docentem, ut patet Isaia 63. ubi quærentibus Angelis, quis est iste, qui venit de Edom: respondit Iesus: ego qui loquor inquit inquit; ergo ex Dionysio Angeli circa mysteria gratiæ multa discunt à Christo, quæ ante nesciebant. Ideo Sanctus Thomas hac quæst. 57. art. 3. ad 1. alludens ad dicta verba Dionysij, quæ retulerat in argumento, sed contra, dicit. *De mysterio Incarnationis dupliciter contingit loqui. Vno modo in generali, & sic omnibus reuelatum est à principio suæ beatitudinis. Cuius ratio est, quia hoc est generale principium, ad quod omnia eorum officia ordinantur. Omnes enim sunt administratores spiritus, ut dicitur Heb. 1. in ministerium missi propter eos, qui hereditatem capiunt salutis; quod quidem fit per Incarnationis mysterium. Alio modo possumus loqui de mysterio Incarnationis, quantum ad speciales conditiones; & sic non omnes Angeli à principio de omnibus sunt edocti: imò quasdam etiam superiores Angeli postmodum didicerunt, ut patet per auctoritatem Dionysij inductam. Quia verò mysterium nostræ salutis per Christum non complebitur nisi in die iudicii: Angeli sicut ignorant diem iudicii, iuxta illud Matth. 24. 36. *De die autem illa, & hora, nemo scit, neque Angeli cælorum, nisi solus Pa-***

ter, sic ignorant plura alia ad idem mysterium spectantia, de quibus successiue docebuntur à Christo vsque ad diem iudicii.

14. Quæritur sexto, vtrum Angeli beati quæ spectant ad mysterium Incarnationis, gratiæ, & salutis per Christum, prius, ac melius sciuerint, quam Prophetæ, qui fuerunt antè aduentum Christi.

15. Respondeo, quod ut loquitur Sanctus Thomas hoc eodem art. 5. quæst. 57. in resp. ad 3. *Quidquid Prophetæ cognouerunt de mysterio gratiæ per reuelationem diuinam, multo excellentius est Angelis reuelatum.* Ratio est, quia ut dicit Dionysius cap. 4. de Angelica Hierarchia, *Prophetæ per Angelos instruntur, idcircoque ut docet Apostolus ad Gal. 3. & ad Heb. 2. lex vetus data est Moyse per angelos, ac ipsa executio Incarnationis per Angelum Gabrielem beatæ Virginis fuit annunciata: ergo hæc eadem mysteria, prius, & excellentius fuerunt angelis reuelata.*

16. Addit Sanctus Thomas in eadem resp. ad 3. quod licet Prophetis ea, quæ Deus facturus erat circa salutem humani generis, in genere reuelauerit, quadam tamen specialia Apostoli circa hoc cognouerunt, quæ Prophetæ non cognouerant, iuxta illud ad Ephes. 3. *Potestis legentes intelligere prudentiam meam in mysterio Christi, quod alijs generationibus non est agnitus, sicut reuelatum est Sanctis Apostolis eius.* Addit rursus, quod inter ipsos Prophetas, posteriores cognouerunt quod priores non cognouerunt, secundum illud Psalmi 118. *Super senes intellexi, & Gregor. homil. 16. in Ezech. dicit: quod per successiones temporum creuit diuinæ cognitionis augmentum.*

17. Quæritur septimo, vtrum à Christo Apostolis, ac præsertim Paulo circa mysteria Incarnationis, ac nostræ salutis reuelata fuerint aliqua, quæ non fuerant angelis antè reuelata, & quæ ipsi angeli per Apostolorum prædicationem didicerint?

Respondeo, ac dico primò: ipsis Apostolis aliqua reuelata sunt per angelos. Probatur: nam Apocalypsis reuelata fuit Ioanni per angelum, ut ipsemet testatur initio libri dicens: *Apocalypsis Iesu Christi, quam dedit illi Deus palam facere seruis suis, quæ oportet fieri citò, & significauit, mittens per angelum suum seruo suo Ioanni.*

18. Dicendum secundò: Christus per se ipsum plura reuelauit Apostolis, quæ non fuerant angelis reuelata. Probatur: nam ut habetur Matth. 25. de Christo prædictum est Psalm. 77. *Aperiam in parabolis os meum: eructabo abscondita à constitutione mundi; ergo Christus multa eructauit, ac docuit, quæ fuerunt abscondita à constitutione mundi, ac proinde quæ ipsis angelis non fuerant antè reuelata, sed abscondita. Confirmatur: nam cum Christus sit ipsa Dei Sapientia, conueniens fuit, ut ipse primus doceret multa spectantia ad profunda, & secreta Dei, quæ antè fuerant incognita cuilibet puræ creaturæ.*

19. Dicendum tertio: probabile est, quod angeli per apostolorum, ac præsertim Pauli prædicationem circa Incarnationem, & mysteria gratiæ, ac salutis per Christum, multa,

didicerint, quæ antè ignorabant.

Probat: nam Apostolus ad Ephes. 3. dicit: *Mibi autem omnium sanctorum minimo data est gratia hæc in gentibus euangelizare inuestigabiles diuitias Christi, & illuminare omnes, quæ sit dispensatio sacramenti absconditi à sæculis in Deo, qui omnia creauit, ut innotescat principibus, & potestatibus in cælestibus per ecclesiam multiformis sapientia Dei; sed ut docent Hieronymus, Chrysostomus, Augustinus, ac ferè omnes, Paulus per principes, & potestates in cælestibus semper intelligit angelos beatos spectantes ad choros Principatum, & potestatum, & consequenter angelos etiam aliorum ordinum; diabolum vero ad Eph. 2. vocat principem potestatis aeris huius; ergo Paulus docet sibi datum esse prædicare, quæ sit dispensatio sacramenti absconditi à sæculis, nimirum sacramentum salutis obtinendæ ab hominibus per Christum, ut ex sua prædicatione etiam angelis innotesceret multiformis sapientia Dei, quæ varijs modis per Christum prædestinatos mirabiliter perducit ad salutem: ergo etiam angeli beati ex Pauli prædicatione didicerunt plura, quæ ante nesciebant, circa mirabiles modos, quibus Deus homines per Christum perducit ad salutem, ac etiam usque ad diem iudicii per ecclesiam, eiusque prædicatores alia circa hos modos discunt.*

20. Scio August. lib. 5. de Gen. da lit. cap. 19. locum hunc Pauli ita explicare, ut sensus sit sacramentum salutis per Christum ita fuisse absconditum à sæculis, ut tamen innotuerit angelis per ecclesiam, non militantem hominum, sed triumphantem angelorum, per ministros nimirum illius ecclesiæ, in qua angeli superiores illuminant inferiores. Verum Augustinus explicari potest de sacramento salutis quo ad substantiam: cum hoc tamè stat quod remanserit notificandum Paulo quo ad accidentia, & circumstantias, ut innotesceret multiformis sapientia Dei.

21. Probat: secundò, ex Patribus, qui explicantes hunc locum Pauli docent angelos aliqua circa mysteria Incarnationis, ac nostræ salutis didicisse, quæ ante ignorabant. Chrysostomus in præfatione Euangelij in Ioannem ante medium loquens de Ioanne dicit. *Nihil enim nobis humanum, sed ex profundis, & abditis thesauris omnia proloquitur, quæ neque angeli, priusquam hic diceret, nouerunt. Namque & ipsi nobiscum per Ioannis vocem, & per nos didicerunt, quæ cognouimus, quod Beatus etiam Paulus his verbis significauit: ut innotescat nunc principibus, & potestatibus in cælestibus per ecclesiam multiformis sapientia Dei. Si igitur principatus, & potestates, Cherubimque, ac Seraphim hæc per Ecclesiam didicerunt, planè constat ipsos angelos summa cum attentione eius se auditores exhibuisse. Idem Chrysostomus in cap. 3. Epistolæ ad Ephes. Hom. 7. explicans ex professo illa verba, ut innotescat principibus, &c. docet aliqua circa vocationem gentium ad eadem vocatarum, ad quæ Iudæi, ita ut sessuri essent in Dei throno, Angelos didicisse ex prædicatione Pauli, cum ante igno-*

rant. Verba ipsius Paulum per Apostrophem alloquentis sunt. *Et illuminas Angelos, & Archangelos, & Principatus, & Potestates? certe inquit. In Deo enim fuit absconditum, &c. Et paulò post, & unde fuit hoc manifestum angelis? per Ecclesiam, ac paucis interiectis. Quid hoc ergo est? hæc angeli norunt: nec illi. Nam si Principatus non norunt, multo magis nec angeli nouerunt. Quando nos didicimus, & ipsi per nos. Addit deinde. Mysterium enim ipsum propterea vocat, quoniam, nec angeli nouerant, nec ulli alij erat manifestum. Angeli hoc tantum norant, quod factus sit portio domini populus eius. Et rursus Dan. 10. Princeps Persarum restitit mihi. Quamobrem non est mirandum, si hoc quoque ignorabant. Nam si reditum ignorabant, hæc multò magis. Est enim hoc Euangelium. Matth. 1. Qui saluum faciet populum suum Israel. Nihil de gentibus, sed de gentibus reuelat spiritus. Atque quod vocate quidem essent, norant: quod autem ad eadem, & sessura essent in throno Dei, quis hoc expectaret? quis credidisset? Ergo Chrysostomus expressè docet angelos aliqua circa vocationem gentium ex Pauli prædicatione didicisse, idque confirmat ex eo, quod Dan. 10. Angelus, qui præsidebat regno Persarum, ideòque dicitur Princeps Persarum, restitit angelo, qui debebat Iudæorum populum captiuum sub Persis reducere in terram promissionis, ac proinde ignorabat populum ex Dei voluntate renouandum in terram suam; ergo non est mirum, quod licet angeli scirent etiam gentes vocatas esse ad salutem per Christum, tamen ante Pauli prædicationem ignorarent, quod ita vocatæ essent, ut deberent æquari Iudæis, ac deberent sedere in throno Dei, ac iudicare ipsas tribus Israel, ac proinde potuerint hæc ex Pauli prædicatione discere.*

22. Inferitur ex dictis Chrysostomum hoc loco non asserere, quod angeli antè prædicationem Pauli ignorarent mysterium Incarnationis quoad substantiam, sed solum, quod ignorarent quoad aliquam circumstantiam, vocationis gentium. Fateretur enim ipsos ante scuisse gentes vocatas, sed ignorasse illas vocatas fuisse etiam ad hoc, ut deberent Iudæis æquari, ac sedere in throno, ac iudicare tribus Israel. Hinc reijcitur Vasquez, qui 1. p. disp. 215. cap. 2. n. 4. dicit, quod Chrysostomus hoc loco videtur asserere, non tantum fuisse absconditas angelis diuitias Christi, sed ipsam etiam mysterij Incarnationis substantiam.

23. Confirmatur primò conclusio ex alijs Patribus, quorum testimonia afferemus iam, ostendentes illos non asseruisse, quod angeli ignorarent mysterium Incarnationis, & salutis per Christum quo ad substantiam, sed solum quo ad aliquas conditiones, & circumstantias nescierint, quas ab ecclesia ex Apostolorum prædicatione didicerint.

24. Confirmatur secundo: nam cum Deus per Incarnationem naturam humanam prætulerit angelis, fuit congruum, ut Christus multa angelis ipsis, hominum ministerio reuelaret.

25. Quæ-

25. Quæritur octauo, vtrum aliqui Patres docuerint angelos etiam beatos ab initio ignorasse mysterium Incarnationis quo ad substantiam?

Respondeo Vasquez disput. 125. cap. 2. n. 9. asserere, quod aliqui Patres, nimirum Chrysostomus, Theodoretus, Theophylactus, Oecumenius, Hieronymus, & Nyssenus locis, quos ante allegarat, existimant mysterium Incarnationis fuisse Angelis absconditum, etiam quoad substantiam. Ego tamen existimo illos loquutus esse, non de substantia, sed de quibusdam circumstantiis, & conditionibus, ac negasse Angelis omnimodam cognitionem de substantia mysterij, sed solum ita perfectam, qualem deinde sunt adepti. De Chrysostomo iam diximus num. 21. Nunc de reliquis agemus.

26. Primò affertur Theodoretus, qui in Comm. Epist. ad Ephes. in cap. 3. explicans verba citata Pauli dicit. *Nam nec potestates quidem, quæ sub aspectum non cadunt, sciebant mysterium, sed per dispensationem, quæ est in Ecclesia ineffabilem Dei sapientiam didicerunt.* Respondeo, quod manifestè loquitur, non de substantia Incarnationis, quam procùl dubio sciebant ante conuersionem, & prædicationem Pauli, sed de circumstantia vocationis gentium, de qua etiam loquutus est Chrysostomus, vt dictum est.

27. Secundò affertur Theophylactus in Comm. eiusdem loci Epistolæ ad Ephesios. Sed Theophylactus, qui solet vocari abbreviator Chrysostomi, dicit idem, quod Chrysostomus. Verba ipsius sunt. *Quod autem futurum esset, vt gentes ipsæ vocarentur per spiritum, forsàn & Propheta, & Angeli cognouerunt. Quod autem confessuri essent in Dei throno gentiles, & alia huiusmodi habituri, quis vnquam sperando operiretur? Paulo post explicans illa verba, vt innotescat nunc Principatibus, ac Potestatibus, subdit. Neque superiores, inquit, Principatus, & Potestates mysterij huius, quod gentibus reuelatum est, habent cognitionem. Enimverò Angelis, & Archangelis illud constabat, quod Israel esset populus eius, & allaturus esset Dominus populo suo salutem, & eundem à prauis facinoribus exempturus. Quod autem gentiles tantum essent honoris consecuturi, latebat utique tam superiores, quam inferiores illas potestates: ergo Theophylactus non asserit Angelos ab initio ignorasse mysterium Incarnationis quoad substantiam, sed solum asserit illos nescisse circumstantias, nimirum, quod per Christum gentes essent confessuræ in throno Dei, &c. In hoc eodem sensu loquitur Oecumenius.*

28. Tertiò affertur Gregorius Nyssenus, qui hom. 8. in Cant. post medium dicit. *Etenim superioribus temporibus Potestates illæ super mundum hunc posita, solum illam simplicem, & uniformem Dei sapientiam norant, conuenienti quadam ratione miracula rerum in natura perficientem. At de specte illa sapientiæ varia, quæ ex rerum sibi aduersantium nexu constat, nunc per Ecclesiam ela-*

rissimè sunt edocta. Et paulò post explicans, quænam fuerunt edocta, subdit: *Quomodo nimirum sermo caro fiat: quomodo vita cum morte misceatur: quo passo vibice propria vulnus nostrum sanat.*

29. Dices: ergo Angeli ab ecclesia didicerunt, quò pacto sermo, seu Verbum factum sit caro; sed hoc est ipsa substantia Incarnationis, quam ante ignorabant; ergo.

Respondeo, quod dum Nyssenus dicit, quod Angeli clarissimè sunt per ecclesiam edocti, quò pacto Verbum caro sit factum, significat solum, quod post Incarnationem obtinuerunt per reuelationes ecclesiæ factas clariorem cognitionem de ipsa substantia Incarnationis, quam ante habuerint: at non negat, quod etiam ante aliqualem de substantia Incarnationis cognitionem obtinuerint. Nyssenus igitur alludens ad illa verba Apostoli, ad Eph. 3. *Vt innotescat nunc Principatibus, & Potestatibus in cælestibus multiformis sapientia Dei*, docet Angelos antè Incarnationem nouisse vniformem Dei sapientiam, post Incarnationem didicisse multiformem sapientiam Dei, qua contraria mirabiliter operatur ex contrariis. Audiatur Theophylactus, qui loco, quem supra num. 20. citauimus, proponit doctrinam Nysseni dicens. *Gregorius autem Nyssenus autem Incarnationem affirmat simplicem, quamdam Potestates cælestes habuisse Dei cognitionem, nimirum quod sola voluntate euncta creauit, & ei licere omnia, prouidere, moderarique vniuersa, & sapienter curare omnia intelligebant. Incarnato autem Dei Verbo ex contrariis contraria sunt effecta. Nam per mortem vita successit, per infirmitatem potentia, per ignominiam gloria, per viliora demum sunt consecuta, quæ Deum decorent. Sic igitur nunc multiformis cognita cælestibus Dei est sapientia, atque potentia, quæ ubi innotere, potestates illæ per nos perspecta Ecclesia, quantus esset dignata bonis, ad certiores sunt diuinæ sapientiæ cognitionem deducta.*

30. Quartò opponitur Cyrillus Alexandrinus, qui lib. 2. in Ioan. cap. 3. explicans eadem verba Apostoli ad Ephes. 3. *Vt innotescat Principatibus, & Potestatibus in cælestibus per Ecclesiam multiformis sapientia Dei*, dicit: *Sapientia enim certè Deo congruens Incarnationis sublime mysterium; ergo existimat mysterium Incarnationis quoad substantiam Angelis innotuisse per reuelationem factam Ecclesiæ, & Apostolis.*

31. Respondeo totum, quod dicit, saluari per hoc, quod per reuelationes Ecclesiæ factas mysterium Incarnationis melius innotuerit Angelis quoad ipsam substantiam, & quod de nouo scierint plures circumstantias, quas antea nesciebant.

32. Quintò opponitur Hieronymus, qui Tom. 6. in comment. Epist. ad Ephesios in illa verba cap. 3. *Mysterij absconditi à seculis*: dicit: *Potest mysterium absconditum à seculis, & aliter intelligi, quod illud secula ignorarint, hoc est omnes spirituales, & rationabiles creaturæ, quæ*

in saeculis fuerunt. Idem dixerat in cap. 63. *Isaia.*

Respondeo, quod Hieronymus in illa verba *mysterij absconditi a saeculis*, manifestè docet mysterium absconditum a saeculis non esse mysterium Incarnationis secundum substantiam, siquidem illud secundum substantiam fuerat notum Patriarchis, & Prophetis, ac proinde etiam Angelis, sed mysterium vocationis gentium, quod est quaedam circumstantia innotuit per reuelationem factam Ecclesiae, & Apostolis. Addit Patriarchis, & Prophetis mysterium Incarnationis non ita fuisse notum, sicut Apostolis, ac proinde Hieronymus docet totam nostram sententiam. Verba Hieronymi sunt. *Et quomodo Patriarchae, & Prophetae habuerunt aliqua, quae Apostolos non habuissent credendum est, sic e contrario pro opportunitate temporis, & pro Euangelij praedicatione habuerunt Apostoli magis notum mysterium Christi, quod sciunt quidem & Sancti antiquitus viri, sed non ita, ut Apostoli, quibus praedicandi necessitas incumberebat. Quod est autem hoc mysterium, quod sicut nunc, alijs generationibus non est reuelatum? Vtique quod sequitur, esse gentes cohæredes, & concorporales, & participes promissionis in Christo IESU per Euangelium, cuius factus est Paulus minister, &c. Hoc idem mysterium, per quod patuit multiplex sapientia Dei, inferius asserit fuisse ignotum, etiam Angelis ac reuelatum per Ecclesiam, dicens. Si autem Principatibus, & Potestatibus in Caelis, quas sanctas, ministrasque Dei accipere debemus (licet aliqui Principes huius aeris, & Angelos eius interpretentur) ignota fuit multiplex sapientia Dei, quae nunc eis per Ecclesiam reuelata est, quanto magis Patriarchis, & Prophetis ignota fuit. Non multo post subdit. Crux itaque Christi non solum nobis, sed & Angelis, cunctisque in caelo virtutibus profuit, & aperuit sacramentum, quod ante nesciebant. Denique ad caelum cum corpore Deum reuertentem mirantur, & dicunt *Isa. 63.* Quis est iste, qui ascendit de Edom, fuluida vestimenta eius ex Bosor? Hic formosus in stola candida. Et in alio loco *Psal. 23.* Quis est iste Rex gloriae? Dominus virtutum ipse est Rex gloriae; ergo docet angelos plura ignorasse circa Christum, eiusque passionem, & mortem, ac circa negotium salutis nostrae, de quibus ipsum Christum interrogari, ab eoque fuerint edocti. Idem Hieronymus in cap. 63. *Isa.* explicans illa verba, Quis est iste, qui venit de Edom tinctis vestibus de Bosra? &c. & illa *Psal. 63.* Quis est iste Rex gloriae? dicit, Interrogant igitur Angeli rei nouitate perterriti. Mysterium enim Passionis, & Resurrectionis Christi secundum Apostolum Paulum cunctis retro generationibus fuerat ignoratum: ergo vbique Hieronymus suam illam doctrinam repetit, & ex Scripturis confirmat. Iustinus etiam in dialogo cum Triphone contra Iudaeos ex verbis illis *Psal. 23.* Quis est iste Rex gloriae? colligit angelos ante aduentum Christi plura circa*

ipsum Christum ignorasse, quae deinde didicerint.

33. Concluditur ex dictis doctrinam à nobis traditam num. 16. & sequentibus, quod nimirum licet angeli beati ab initio suae beatitudinis cognouerint in Verbo Incarnationem futuram, nihilominus multa circa illam, & ipsum Christum ignorarint, quae post Incarnationem didicerint ab ipso Christo, & ex reuelationibus factis Ecclesiae, & Apostolis, esse desumptam ex Patribus, & expressè tradi à Dionysio, Iustino, Hieronymo, Gregorio Nysseno, Chrysostomo, Theodoro, Theophylacto, & alijs.

34. Ad 1. Angelis in statu viae existentibus, & eleuatis ad finem supernaturalem, procul dubio debuit reuelari eleuatio ad finem supernaturalem, ut ad illum se possent liberè mouere; debuerunt etiam reuelari mysteria Trinitatis, & Incarnationis, ut circa illa suam fidem exercebant, & Deum Trinum, & Vnum, ac Filium Dei etiam ut hominem, adorarent. At quaedam alia debuerunt reuelari, ut illa ab ipso Christo, qui est Sapientia Dei, post eius aduentum addicerent etiam per reuelationes Ecclesiae, & Apostolis factas. Ex proportionali ratione angeli beati non debuerunt ab initio suae beatitudinis videre omnia, quae spectant ad Christum, & ad gratiae mysteria, ut possent de ipsis suis temporibus edoceri ab ipso Christo.

35. Ad 2. Respondeo, ex Sancto Thoma hac quaestione 57. artic. 5. ad 2. concedo maiorem, & distingo minorem: angeli ab initio suae beatitudinis viderunt comprehensiuè Verbum, & diuinam essentiam, nego: non comprehensiuè, concedo: & nego consequentiam. Qui videt comprehensiuè Deum, scrutatur, & scit omnia secreta Dei, & omnia, quae facturus est Deus; sed solus Deus videt comprehensiuè se ipsum; ergo solus Deus in diuina essentia videt omnia: angeli autem, & beati in Deo non vident omnia, praesertim contingentia, sed illa solum, quae Deo placuerit illis in se ipso ostendere, ut dictum est quaest. 39.

36. Ad 3. Respondeo ex dictis quaest. 39. nu. 8. quod angeli ea, quae de nouo addiscunt, non vident in Verbo per visionem Dei, quae debet esse permanens, perpetua, & non variari, sed per cognitionem distinctam à visione, & in specialibus reuelationibus, ut docet sententia satis communis, quam sequitur Vasquez 1. par. disput. 223. cap. 3.

QVAESTIO CLVIII.

Verum intellectus Angeli aliquando sit in potentia, aliquando in habitu, aliquando in actu intelligendi?

S. Tho. q. 58. art. 1.

1. **V**identur angeli aliquando esse in pura potentia ad intelligendum absque vlla specie,